

การเกิดประชาคมอาเซียนกับ

การศึกษาของประเทศไทย (๓)

อาเซียนได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและใช้เป็นกลไกในการสร้างความเข้มแข็งของอาเซียน หากดูวิสัยทัศน์อาเซียน ๒๐๒๐ จะพบว่ามีการกำหนดให้อาเซียนมีวิสัยทัศน์ภายนอก มีสันติสุข และมีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกันในการเป็นส่วนหนึ่งของประชาชาติไทยและอยู่ร่วมกันอย่างกลมกลืน มีการพัฒนาที่เป็นพลวัต รวมถึงการรวมตัวกันทางเศรษฐกิจที่ใกล้ชิด มีสังคมที่เอื้ออาทรที่เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นทางประวัติศาสตร์ โดยตระหนักถึงความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรมที่มีร่วมกันให้ความสำคัญของการพัฒนามนุษย์ โดยจะให้ประชาชนมีโอกาสเข้าถึงการพัฒนาในด้านต่างๆ อาทิ การศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต การฝึกอบรม การสร้างนวัตกรรม การส่งเสริมคุณภาพของการทำงานและการประกอบการ รวมถึงการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิจัย การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น อาเซียนจึงให้ความสำคัญในด้านความร่วมมือทางด้านวิชาการและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อลดช่องว่างของการพัฒนาในอาเซียน กลไกความร่วมมือทางด้านการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการสร้างอาเซียนสู่การเป็นประชาคมที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม

จะพบว่าในกฎบัตรอาเซียนซึ่งเป็นเสมือนธรรมนูญของอาเซียนก็ยังคงได้เน้นความสำคัญดังกล่าวในด้านของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยอาศัยความร่วมมืออย่างใกล้ชิดทางด้านการศึกษา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความร่วมมือทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อสร้างพลังความสามารถของประชาชนในอาเซียนในการที่จะทำให้ประชาคมอาเซียนเกิดความเข้มแข็ง ดังที่ปรากฏในกฎบัตรอาเซียนบทที่ ๑ ข้อที่ ๑๐ (To develop human resources through closer cooperation in education and life-long learning, and in science and technology, for the empowerment of the peoples of ASEAN and for the strengthening of the ASEAN Community, ASEAN Charter: Article 1, No. 10)

นอกจากนี้ความสำคัญของการศึกษายังได้ปรากฏอย่างชัดเจนในปฏิญญาที่กระชับความร่วมมือทางด้านการศึกษาในอันที่จะเน้นบทบาทด้านการศึกษาในการสร้างประชาคมอาเซียนในปี ค.ศ.๒๐๑๕ การทำให้เกิดอัตลักษณ์ร่วมกันและสร้างสังคมที่แบ่งปันและเอื้ออาทรเพื่อสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของประชากรของอาเซียน (Strengthen the role of education in building the ASEAN Community by 2015, forge a common identity and building a caring and sharing society which is inclusive and where the well-being, livelihood, and welfare of the peoples are enhanced, Declaration on Strengthening Cooperation on Education)

หากพิจารณาความร่วมมือด้านการศึกษาในอาเซียนจะพบว่ามีการดำเนินการมานับตั้งแต่ช่วงแรกของการก่อตั้งอาเซียน เมื่อมีการจัดประชุมด้านการศึกษา ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities ในเดือนตุลาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ซึ่งนับเป็นจุดเริ่มต้นของความร่วมมือทางด้านการศึกษาของอาเซียน แต่อย่างไรก็ตามความร่วมมือดังกล่าวมีการพัฒนาค่อนข้างช้า ทั้งในส่วนที่เป็นกลไกการบริหารจัดการและในส่วนของสาระความร่วมมือ โดยในทางกลไกการบริหารจัดการนั้นมีความพยายามในการผลักดันให้ความร่วมมือทางด้านการศึกษาของอาเซียนมีลักษณะเป็นทางการและมีผลในเชิงนโยบายและการปฏิบัติให้มากขึ้น ต่อมาเมื่ออาเซียนมีการพัฒนาและปรับตัวของโครงสร้างเพื่อให้เกิดความร่วมมือในด้านต่างๆ ของอาเซียนเป็นรูปธรรมมากขึ้น จึงได้มีการจัดตั้ง ASEAN Committee on Education (ASCOE) เป็นกลไกการบริหารความร่วมมือด้านการศึกษาของอาเซียนขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๓๒

ASEAN University Network

ในปี พ.ศ. ๒๕๓๘ ที่ประชุมสุดยอดอาเซียนได้มีมติจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน (ASEAN University Network (AUN)) ขึ้นเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของภูมิภาคและสร้างความสำนึกในความเป็นอาเซียนขึ้นโดยผ่านกลไกความร่วมมือทางด้านอุดมศึกษา โดยมีการลงนามความตกลงเพื่อการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนขึ้น ๒ ฉบับ คือ **กฎบัตรเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน** (Charter of the ASEAN University Network) ซึ่งลงนามโดยรัฐมนตรีด้านการศึกษาของประเทศสมาชิกอาเซียน และ**ข้อตกลงร่วมในการจัดตั้งเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน** (Agreement on the Establishment of the ASEAN University Network) ซึ่งลงนามโดยผู้บริหารระดับสูงของมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศสมาชิก นับตั้งแต่นั้นมาความร่วมมือทางด้านอุดมศึกษาจึงเกิดเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน โดยมีกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความร่วมมือมากมาย นอกจากนี้ประเทศไทยยังได้รับเลือกให้เป็นที่ตั้งของสำนักงานเลขาธิการเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนในการบริหารเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียน ปัจจุบันได้รับความอนุเคราะห์สถานที่ตั้งจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ใช้อาคารจามจุรี ๑ เป็นที่ตั้งสำนักงานเลขาธิการ

และเมื่อมีการลงนามในปฏิญญาบัวลาล์เปอรัวด้วยการจัดทำกฎบัตรอาเซียนขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ โดยเนื้อหาของกฎบัตรอาเซียนในภาคผนวก ๑ ระบุให้**เครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเป็นหนึ่งในองค์ประกอบขององค์กรรัฐมนตรีรายสาขา (ASEAN Sectoral Ministers Bodies) ในเสาหลักด้านสังคมและวัฒนธรรม** ที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนในการประชุมครั้งที่ ๓ เมื่อเดือนมีนาคม ๒๕๕๑ ณ กรุงบัวลาล์เปอรัว จึงได้เสนอให้มีการทบทวนกฎบัตรเครือข่ายมหาวิทยาลัยอาเซียนเพื่อให้สอดคล้องกับระดับการพัฒนาด้านการอุดมศึกษาในภูมิภาค เป็นผลให้เกิดการแก้ไขปรับปรุงกฎบัตรดังกล่าว โดยสาระที่สำคัญได้แก่ให้มีการขยายการรับสมัครสมาชิกเพิ่มได้ทุก ๒ ปี

ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ ประเทศไทยยังได้เป็นผู้ริเริ่มการผลักดันเพื่อให้เกิดการจัดตั้งที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนขึ้น โดยประเทศไทยได้เป็นเจ้าภาพการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ (Retreat) ของรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนขึ้นที่กรุงเทพฯ ณ โรงแรม Four Seasons โดยมีรัฐมนตรีทางการศึกษาจากทุกประเทศอาเซียนเข้าร่วมประชุม เพื่อเสนอการจัดตั้งที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน (ASEAN Education Ministers' Meeting, ASED) ขึ้นต่อที่ประชุมสุดยอดอาเซียน เป็นผลทำให้สามารถจัดตั้งที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนขึ้นอย่างเป็นทางการนับตั้งแต่นั้นมา โดยที่ประชุมจะจัดให้มีการประชุมคู่ขนานไปกับการประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (The Southeast Asian Ministers of Education Organization Council Conference, SEAMEC) โดยในความเป็นจริงแล้วองค์กรรัฐมนตรีศึกษาก็เป็นองค์กรคณะเดียวกัน เพียงแต่ในกรณีของที่ประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะมีรัฐมนตรีของประเทศติมอร์-เลสเตร่วมเป็นสมาชิกของที่ประชุมด้วย การประชุมของที่ประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียน (ASED) เริ่มประชุมอย่างเป็นทางการคู่ขนานกับที่ประชุมสภารัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นต้นมา

